

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะทางพระพุทธศาสนา*

DEVELOPMENT OF QUALITY OF LIFE ACCORDING TO BUDDHIST CHARACTERISTICS

พระมหาบรรณ ปญฺญาโร

Phramaha Ban Panyatharo

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkomrajavidyalaya University

Corresponding Author E-mail: mahabun1817@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะทางพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่าพระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา มีพระธรรมที่พระศาสดาตรัสสอนไว้เป็นหลักคำสอนสำคัญ การทำให้มนุษย์มีความสุขหรือการทำให้ชีวิตมีคุณภาพดีนั้น พระพุทธศาสนาเชื่อว่า สามารถกระทำได้ด้วยการปฏิบัติธรรม เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนาคือ การหาวิธีทำให้ชีวิตมีความสุข ซึ่งมีความสำคัญมากในการปฏิบัติธรรมจึงเป็นเรื่องกว้าง ๆ เป็นการพยายามนำธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต การปฏิบัติตามหลักธรรมว่าด้วยศีลห้าเป็นการปฏิบัติที่เน้นด้านนอก หมายถึง การนำเอาข้อปฏิบัติห้าข้อมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต การทำให้พฤติกรรมของตนเจริญงอกงามขึ้นในความดีด้วยการควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งให้ผล 3 ประการ คือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การดำเนินชีวิตที่เป็นสุขและมุ่งความสุขทางจิตวิญญาณโดยทั่ว ๆ ไป การทำความดีหรือกรรมดีพระพุทธศาสนาเรียกว่า บุญ, “บุญเป็นชื่อของความสุ ขชาวพุทธผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ผู้อยู่ใกล้พระศาสนา ซึ่งอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อพระศาสนาและประกอบกิจกรรมทางศาสนา มากกว่าชาวพุทธทั่วไป เหล่าพุทธบริษัท 4 จะมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระศาสนาให้มั่นคง โดยปกป้องพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ รวมทั้งวัฒนธรรมให้คงไว้ตลอดไป

คำสำคัญ: การพัฒนา; คุณภาพชีวิต; ลักษณะทางพระพุทธศาสนา

*Received February 16, 2022; Revised August 8, 2022; Accepted August 8, 2022

Abstract

This academic article aimed to study the development of quality of life according to Buddhist Characteristics. The study was found that Buddhism is a religion with the Buddha as the teacher and Dhamma taught by the Master as an important doctrine. According to Buddhism, to experience happiness in life or to lead a good quality life can be done by practicing Dharma. The ultimate goal of Buddhist Dhamma practice is finding a way to make life happy which is very important. Therefore, Dhamma practicing is broadened and can be applied to benefit life. Observing the Five Precepts is an outward practice which means applying the five practices to benefit one's life and to cultivate one's meritorious behavior by controlling physical acts and speech properly. This yields three results: social order, a happy life, and spiritual happiness. In Buddhism, performing good deeds is called "Boon" which is the name of happiness. Buddhist laity devotes themselves for the benefits of the religion and perform religious activities. They are one of the Four Buddhist Assemblies who help preserve Buddhism and maintain culture.

Keywords: Development; Quality of life; Buddhist characteristics

บทนำ

พระพุทธศาสนา เป็นศาสนาที่มีพระพุทธเจ้าเป็นศาสดา, มีพระธรรมที่พระศาสดาตรัสสอนไว้เป็นหลักคำสอนสำคัญ, มีพุทธบริษัท ๔ เป็นชุมชนของผู้นับถือศาสนาและศึกษาปฏิบัติตนตามคำสั่งสอนของพระศาสดา เพื่อสืบทอดไว้ซึ่งคำสอน รวมเรียกว่าพระรัตนตรัย

พระพุทธศาสนาเป็นศาสนาอเทวนิยม ปฏิเสธการมีอยู่ของพระเป็นเจ้าหรือพระผู้สร้าง, และเชื่อในศักยภาพของมนุษย์ว่า มนุษย์สามารถพัฒนาจิตใจไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ด้วยผลแห่งการกระทำของตนตามกฎหมาย มิได้มาจากการอ้อนวอนขอจากพระเป็นเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์นอกกาย คือ ให้พึ่งตนเอง เพื่อพาตัวเองออกจากทุกข์ มีจุดมุ่งหมายคือการสอนให้มนุษย์หลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงในโลกด้วยวิธีการสร้างปัญญา ในการอยู่กับความทุกข์อย่างรู้เท่าทันตามความเป็นจริง วัตถุประสงค์สูงสุดของพระพุทธศาสนา คือ การหลุดพ้นจากความทุกข์ทั้งปวงและวัฏจักรการเวียนว่ายตายเกิด เช่นเดียวกับที่พระศาสดาทรงหลุดพ้นได้ด้วยกำลังสติปัญญาและความเพียรของพระองค์เอง ปัจจุบันศาสนาพุทธมีผู้

นับถือกระจายไปทั่วโลกประมาณ 700 ล้านคน,ด้วยมีผู้นับถือในหลายประเทศศาสนาพุทธ จึงเป็นศาสนาสาภ (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2563)

การปฏิบัติธรรมและการรักษาศีลห้า

การทำให้นุชนมีความสุขหรือการทำให้ชีวิตมีคุณภาพดีนั้น พระพุทธศาสนาเชื่อว่า สามารถกระทำได้ด้วยการปฏิบัติธรรม,การปฏิบัติตนตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ในที่นี้ หมายถึง การกระทำตามหลักธรรมที่ส่งเสริมเศรษฐกิจและการหลีกเลี่ยงหลักธรรมที่ควรหลีกเลี่ยง หลักธรรมส่งเสริมเศรษฐกิจประกอบด้วย,กามโมค 10 จำพวก กุศลกรรม 10 ประการ ปาปณิกธรรม 3 ประการ,โมควิภาค 4 ส่วน ธิฐฐมมิกัตถะ 4 ประการ ปัจจัย 4 อย่าง โภคอาทิสะ 5 ประเภท และกิเลส 10 ประการ และหลักธรรมที่ควรหลีกเลี่ยง ประกอบด้วย กรรมกิเลส 4 ประการ มิตรเทียมน 4 จำพวก อคติ 4 ประการ อบายมุข 4 และ 6 ประเภท เป็นต้น

ปฏิบัติธรรม,หมายถึง การนำเอาธรรมมาใช้ในชีวิตจริง หรือเอามาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต ถ้ายังไม่ได้ใช้ก็ไม่เรียกว่าเป็นการปฏิบัติ เพราะฉะนั้นการปฏิบัติธรรมจึงเป็นเรื่องกว้างๆ ไม่ใช่เฉพาะการปลีกตัวออกจากสังคมไปอยู่ที่วัด อยู่ที่ป่า แล้วนั่งบำเพ็ญสมาธิ นั้นเป็นเพียงการพยายามนำธรรมมาใช้ในชั้นลึกในการที่จะฝึกฝนจิตใจอย่างจริงจังๆ แท้จริงนั้น การปฏิบัติธรรมต้องมีตลอดเวลา ธรรมที่ยังไม่ได้ใช้ไม่ได้ลงมือทำ ยังเป็นเพียงสิ่งที่รับฟังมา เเลเรียนมาซึ่งมีชื่อเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ปริยัติ เมื่อเอาสิ่งที่ได้เเลเรียนนั้นมาลงมือทำก็เป็นปฏิบัติ,การปฏิบัติก็คือตัว ศีล สมาธิ ปัญญา หรือ ถ้าใช้สำหรับคฤหัสถ์นิยมใช้คำว่า ทาน ศีล ภาวนา หลักการปฏิบัติธรรมสำหรับคฤหัสถ์ ได้แก่,การให้ทาน,การรักษาศีล,และการฝึกภาวนา เป็นการปฏิบัติที่เน้นด้านนอก หมายถึง การทำให้พฤติกรรมของตนเจริญงอกงามขึ้นในความดีด้วยการให้ทาน รักษาศีล และฝึกภาวนา ส่วนพระสงฆ์จะเน้นการปฏิบัติด้านในเรียกว่า ศีล สมาธิ ปัญญา (พระธรรมปิฎก, 2538)

การกระทำโดยเจตนาก่อให้เกิดพฤติกรรมหรือบุคลิกภาพประจำตัว ในทางจริยศาสตร์ถือว่าเป็นพฤติกรรม,ส่วนจริยธรรมเป็นคำสอนเกี่ยวกับคุณค่า ว่าด้วยความดี ความชั่ว ความเหมาะสม ความควร ความถูก ความผิด,การตัดสินใจคุณค่าและการปฏิบัติเกี่ยวกับคุณค่าทางจริยธรรมมุ่งผล 3 ประการคือ ผลต่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม โดยอาศัยมาตรการทางศีลธรรม ผลประการที่สอง มุ่งแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อประโยชน์สุขสามัญในปัจจุบันของปัจเจกชน และผลประการที่สาม มุ่งความสงบสุขทางจิตวิญญาณเพื่อประโยชน์สุขขั้นสูง

การตัดสินใจผลการปฏิบัติธรรม,พระพุทธเจ้าทรงตรัสหลักในการตรวจสอบด้วยประการการณตรงคือ ให้ดูที่ใจของตนเองว่ามีโลภ โกรธ หลงน้อยหรือมาก ได้ลดละให้เบา

บางหรือหมดไปหรือไม่ นอกจากนี้ ดูคุณธรรมที่เพิ่มขึ้น ดูความมั่นใจ มีความเชื่อมั่นในสิ่งที่ เป็นกุศล สิ่งที่ดีงามมากขึ้น เมื่อปฏิบัติเดินตามมรรคไป มีระเบียบในการดำเนินชีวิตดีขึ้น มีการประพฤติตนอยู่ในสุจริตดีขึ้น ดูว่าเรามีความรู้จากการที่ได้สดับ ได้ค้นคว้าอะไรต่าง ๆ มากขึ้น ความลตละกิเลสได้มากขึ้น มีปัญญา มีความเข้าใจในสิ่งที่ได้เรียนรู้ เข้าใจถูกต้อง ตามความเป็นจริงมากขึ้น

ดูการทำหน้าที่ต่อธรรมต่าง ๆ ได้แก่การดำเนินตามหลักการแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ของอริยสัจ 4 ในการปฏิบัติจึงต้องดูว่าปฏิบัติหน้าที่ต่ออริยสัจ 4 ถูกต้องหรือไม่ ดูสภาพจิต ที่เดินถูกระหว่างทาง มีข้อสังเกต 5 อย่าง คือ

1. ปราโมทย์ ได้แก่ ความแช่มชื่น ร่าเริง เบิกบานใจ
2. ปีติ ได้แก่ ความอิ่มใจ ความปลาบปล้มใจ ใจฟูขึ้น
3. ปัสสัทธิ ได้แก่ ความรู้สึกผ่อนคลายกายใจ ใจเรียบรื่นระงับลง เย็น

สบาย

4. สุข ได้แก่ ความสุข ความคล่องใจ โปร่งใส ไม่มีความติดขัด ปีบคั้น
5. สมာธิ ได้แก่ ความมีใจตั้งมั่น สงบ อยู่ตัว อยู่กับงานที่ทำหรือเรื่องที่

เกี่ยวข้อง ไม่วอกแวก ไม่ฟุ้งซ่าน

ศีลห้า หมายถึง ข้อปฏิบัติสำหรับมนุษย์เพื่อควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความ เรียบร้อยดีงาม และข้อปฏิบัติในการฝึกหัดกายและวาจาให้ดียิ่งขึ้น ศีลห้าตามลักษณะทาง พระพุทธศาสนาเป็นหลักคำสอนที่ใช้สำหรับทุกคน มีปรากฏในพระไตรปิฎก (ที.ม. 10/150/94) ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้ (พระพรหมคุณาภรณ์, 2548)

1. ปาณาติปาตา เวรมณี คือความประพฤติเว้นจากการปลงชีวิต เว้นจากการฆ่า การประทุษร้ายกัน
2. อทินนาทานา เวรมณี คือความประพฤติเว้นจากการถือเอาของที่เขาไม่ได้ให้ เว้นจากการลักโก่ง ละเมิดกรรมสิทธิ์ ทำลายทรัพย์สิน
3. กาเมสุมิฉฉาจารา เวรมณี คือความประพฤติเว้นจากการประพฤติผิดในกาม, เว้นจากการล่วงละเมิดสิ่งที่ผู้อื่นรักใคร่หวงแหน
4. มุสาวาทา เวรมณี คือความประพฤติเว้นจากการพูดเท็จ โกหก หลอกลวง
5. สุราเมรยมชชพมาพญฐานา เวรมณี คือความประพฤติเว้นจากน้ำเมา คือสุรา และเมรัยอันเป็นที่ตั้งแห่งความประมาท, เว้นจากสิ่งเสพติดให้โทษ

เพราะฉะนั้นจึงสรุปว่า การปฏิบัติธรรมจึงเป็นเรื่องกว้าง ๆ เป็นการพยายามนำ ธรรมมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต การปฏิบัติตามหลักธรรมว่าด้วยศีลห้าเป็นการปฏิบัติที่ เน้นด้านนอก หมายถึง การนำเอาข้อปฏิบัติห้าข้อมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต การทำให้ พฤติกรรมของตนเจริญงอกงามขึ้นในความดีด้วยการควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความ

เรียบร้อยดั่งาม ซึ่งให้ผล 3 ประการ คือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การดำเนินชีวิตที่เป็นสุขและมุ่งความสุขทางจิตวิญญาณ

การพัฒนาคุณภาพชีวิตตามลักษณะทางพระพุทธศาสนา

เป้าหมายสูงสุดของการปฏิบัติธรรมทางพระพุทธศาสนา คือ การหาวิธีทำให้ชีวิตมีความสุข ซึ่งมีความสำคัญมาก โดยทั่ว ๆ ไปการทำความคิดหรือกรรมดีพระพุทธศาสนาเรียกว่า บุญ “บุญเป็นชื่อของความสุข” ความสุขก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้เกิดสมาธิในการบำเพ็ญเพียรทางจิตหรือเจริญภาวนา ดังพุทธพจน์ว่า “ผู้มีสุข จิตย่อมตั้งมั่น (เป็นสมาธิ)” และเมื่อจิตเป็นสมาธิบรรลุมานแล้ว ความสุขก็เป็นองค์ประกอบของฉาน และนิพพานซึ่งเป็นจุดหมายสูงสุดของพระพุทธศาสนา ดังนั้นข้อปฏิบัติที่มีความสุขตามลักษณะทางพระพุทธศาสนา จึงเป็นเป้าหมายของชีวิต

ความสุขในทางพระพุทธศาสนา หมายถึง ความสบาย มีอิสรภาพ และสันติ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท (อง.ทก. 20/315/101)

1. กายิกสุข ความสุขทางกาย (bodily happiness) หมายถึง การมีอิสรภาพทางกายซึ่งเป็นพื้นฐานของชีวิต ได้แก่ การมีปัจจัย 4 เพียงพอที่จะหลุดพ้นจากความยากจนขาดแคลน ไม่มีภัยธรรมชาติเบียดเบียน และพ้นจากภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นในทางกายภาพ เช่น มลภาวะในสภาพแวดล้อม

2. เจตสิกสุข ความสุขทางใจ (mental happiness) หมายถึง มีจิตใจที่มีคุณธรรม มีความเข้มแข็งมั่นคง ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม ไม่ถูกกิเลสและความทุกข์บีบคั้นครอบงำ ไม่มีความโศก ปราศจากความเศร้าหมอง

ความสุขของมนุษย์จึงเป็นความสุขที่ประสานกลมกลืน ระหว่างบุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อม เมื่อบุคคลมีการพัฒนาขึ้นอีกระดับหนึ่ง ก็จะมี “การให้” ทั้งผู้ให้และผู้ได้ก็จะมีความสุขด้วยกันทั้งสองฝ่าย สังคมก็อยู่ดีมีสุข ทำให้แก้ปัญหาการเบียดเบียน แย่งชิงกันได้ ความเป็นอิสรภาพก็จะมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการพัฒนามนุษย์ให้มีชีวิตอยู่ด้วยความสุขนั้น คือการพัฒนาคนให้รู้จักคิด โดยอาศัยหลักธรรมเรียกว่า “โยสีโสมนสิการ” คือการรู้จักมอง รู้จักคิด รู้จักพิจารณาสิ่งต่างๆ ซึ่งมีหลักการ 2 อย่างคือ

1. มองให้เห็นความจริงหรือได้ความรู้ (ได้ปัญญา)
2. มองให้ได้ประโยชน์ หรือสามารถทำให้เป็นประโยชน์ (ได้ประโยชน์)

ส่วนสุขของคฤหัสถ์ หรือความสุขที่ชาวบ้านควรพยายามเข้าให้ถึงอย่างสม่ำเสมอ และเป็นความสุขอันชอบธรรมมี 4 ประการคือ

1. อรรถิสุข ความสุขที่เกิดจากการมีทรัพย์ ได้แก่ ความภูมิใจ อิ่มใจ เพราะว่าตนมีโภคทรัพย์ที่ได้มาด้วยน้ำพักน้ำแรงความขยันหมั่นเพียรของตน และโดยชอบธรรม

2. โภคสุข ความสุขที่เกิดจากการใช้จ่ายทรัพย์ ได้แก่ ความภูมิใจ อิ่มใจ เพราะว่าตนได้ใช้ทรัพย์ที่ได้มาโดยชอบสำหรับเลี้ยงชีพตนเอง ผู้สมควรเลี้ยง และสำหรับบำเพ็ญประโยชน์

3. อนนสุข ความสุขที่เกิดจากความไม่เป็นหนี้ ได้แก่ ความภูมิใจ อิ่มใจ เพราะว่าตนไม่มีหนี้สินติดค้างใคร

4. อนวัชชสุข ความสุขที่เกิดจากความประพุดิไม่มีโทษ ได้แก่ ความภูมิใจ อิ่มใจ เพราะว่าตนมีความประพุดิสุจริต, ไม่บกพร่องเสียหายต่อหน้าที่ ใคร ๆ ก็ติเตียนไม่ได้ ทั้งทางกาย วาจา และทางใจ ข้อนี้นี้มีค่ามากที่สุด

พระพุทธศาสนาถือว่า ผู้ที่บรรลุจุดมุ่งหมายของชีวิตหรือชีวิตมีความสุข คือผู้บรรลุอิสรภาพหรือหลุดพ้น ได้แก่ความปลอดโปร่ง เป็นอิสระ ประกอบด้วย

1. อิสรภาพทางกาย ได้แก่ อิสรภาพของกายที่ปลอดพ้นจากการบีบคั้นเบียดเบียนในทางธรรมชาติหรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น โรคภัยไข้เจ็บ การมีปัจจัย 4 เพียงพอที่จะหลุดพ้นจากความยากจน ขาดแคลน และพ้นจากภัยที่มนุษย์สร้างขึ้นในทางกายภาพ เช่น มลภาวะในสภาพแวดล้อม ตลอดจนการรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้องเป็นคุณประโยชน์

2. อิสรภาพทางสังคม คือ ความปลอดภัยจากการบีบคั้นเบียดเบียนกันระหว่างมนุษย์ พ้นจากความอยุติธรรม การเอารัดเอาเปรียบ การข่มเหงแย่งชิง มีอาชีพที่สุจริต พึ่งตนเองได้ รวมทั้งการใช้สติปัญญาได้อย่างเสรี

3. อิสรภาพทางจิตใจ ได้แก่จิตใจมีคุณธรรม มีความเข้มแข็งมั่นคง ไม่หวั่นไหวด้วยโลกธรรม ไม่ถูกกิเลสและความทุกข์บีบคั้น ไม่มีความเศร้าโศก เป็นต้น

อิสรภาพทางปัญญา ได้แก่ภาวะที่มีการรับรู้อย่างถูกต้องตามเป็นจริง ไม่เอนเอียงด้วยอคติ รู้จักคิด คิดเองเป็น รู้จักวิธีที่จะจัดการปัญหาต่าง ๆ ให้สำเร็จผล ตลอดจนรู้แจ้งสัจธรรมถึงขั้นหลุดพ้นจากความทุกข์, อันเกี่ยวเนื่องกันกับอิสรภาพทางจิตใจ

หน้าที่และบทบาทของอุบาสก อุบาสิกา

อุบาสก (ชาย) และอุบาสิกา (หญิง) หมายถึง, ชาวพุทธผู้ครองเรือนหรือคฤหัสถ์ผู้ อยู่ใกล้พระศาสนา ซึ่งอุทิศตนเพื่อประโยชน์ต่อพระศาสนาและประกอบกิจกรรมทาง ศาสนามากกว่าชาวพุทธทั่วไป เช่นสมาทานรักษาศีลอุโบสถศีล (ถือศีล 8) ในวันพระเป็น

ต้น อุบาสก อุบาสิกาที่ดีควรยึดหลัก " อุบาสกธรรม 7 " คือ ธรรมที่เป็นไปเพื่อความเจริญของอุบาสก (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต), 2548).

ใช้เป็นหลักในการประพฤติปฏิบัติตน ดังนี้

1. หมั่นไปวัดตามโอกาสที่เหมาะสม, เพราะการไปวัดจะได้พบปะกับพระภิกษุผู้ทรงศีลทรงคุณธรรมหรือได้พบกับมิตรที่สนใจในเรื่องธรรมเหมือนกับเรา, ย่อมได้ชื่อว่าเป็นการคบหากัลยาณมิตร หรือเรียกว่ามิตรที่ดี ซึ่งจะส่งเสริมให้มีความก้าวหน้าในการปฏิบัติธรรมเพิ่มขึ้น

2. หมั่นฟังธรรม เมื่อมีโอกาสควรใส่ใจในการฟังธรรมอยู่เสมอ เพราะการฟังธรรมเป็นเหตุให้ได้รู้สิ่งไม่รู้ ส่วนสิ่งที่รู้แล้วก็จะช่วยให้เข้าใจยิ่งขึ้น

3. พยายามสนใจศึกษาและรักษาศีลให้บริสุทธิ์, โดยนำหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนามาใช้ปรับปรุงวิถีการดำเนินชีวิตให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้เกิดความภาคภูมิใจว่าตนเองว่าเป็นพุทธศาสนิกชนที่แท้จริง

4. มีความเลื่อมใสในพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลายเท่าเทียมกัน ทั้งนี้เพราะพระสงฆ์แต่ละรูปได้เสียสละความสุขทางโลก เพื่อมาประพฤติปฏิบัติตามพระธรรมวินัยอันเป็นหนทางไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์และพระสงฆ์ยังได้ชื่อว่าเป็นผู้สืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาให้ยืนยาวตลอดไป

5. ตั้งจิตให้เป็นกุศลในขณะฟังธรรม, มีใจฟังธรรมโดยคิดในแง่ อคติ คิดขัดแย้ง พยายามฟังธรรมเพื่อก่อให้เกิดกุศล จิตใจจะได้เป็นสุข

6. ทำบุญกุศลตามหลักและวิธีการของพระพุทธศาสนา ไม่แสวงบุญนอกคำสอนของพระพุทธเจ้า ควรประพฤติปฏิบัติตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา

7. ทะนุบำรุงพระพุทธศาสนาในทุก ๆ ด้าน ถ้าสามารถช่วยเหลือพระพุทธศาสนาได้ ด้วยวิธีการใดก็ควรชวนช่วยเร่งรีบกระทำ อาทิ การตั้งชมรมพุทธศาสนิกชนในโรงเรียน ในมหาวิทยาลัย จัดให้มีการอบรมเยาวชน บุคคลทั่วไป หรือ คนต่างชาติ ให้เข้าใจใน พระพุทธศาสนา

การปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาของชาวพุทธ

ชาวพุทธหรือเหล่าพุทธบริษัท 4 มีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระพุทธศาสนาให้มั่นคง โดยปกป้องพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ รวมทั้งวัฒนธรรม ดังนี้

1. สนใจศึกษาหลักธรรมคำสอนอยู่เสมอและนำไปปฏิบัติให้ถูกต้อง ทั้งการรักษา ศีล การปฏิบัติธรรม และการเจริญสมาธิ

2. ช่วยเผยแพร่หลักธรรมคำสอน โดยอธิบายให้ผู้อื่นเข้าใจอย่างถูกต้องชัดเจน หรือเผยแพร่ในรูปของเอกสารสิ่งพิมพ์หรือสื่อต่าง ๆ เท่าที่จะทำได้

3. ไม่ควรส่งเสริมให้พระสงฆ์ทำกิจนอกเหนือพุทธบัญญัติ เช่น ทำไสยศาสตร์ ทำนายโชคชะตาราศี ใ้หวย, ทำเครื่องรางของขลัง หรือประกอบพุทธพาณิชย์อื่น ๆ

4. ส่งเสริมพระภิกษุสงฆ์ที่มีวัตรปฏิบัติ นำเลื่อมใสศรัทธา ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบ หรือเคร่งครัดในพระธรรมวินัยตามพุทธบัญญัติ โดยจัดกิจกรรมเชิดชูทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด หรือระดับประเทศ โดยความร่วมมือระหว่างวัด สถานศึกษา ภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน

5. ไม่ทำลายศาสนสถานหรือศาสนสมบัติ เช่น โบสถ์ ภาพกิจกรรมฝาผนัง หรือสิ่งของเครื่องใช้ในวัดให้ชำรุดแตกหัก รวมทั้งมีส่วนร่วมอนุรักษ์พุทธวัฒนธรรมต่าง ๆ ในสังคมไทย เช่น ประเพณีทอดผ้าป่า ทอดผ้ากฐิน ทำบุญตักบาตร ฯลฯ

6. สอดส่องดูแลมิให้เกิดการกระทำอันเป็นการดูหมิ่นเหยียดหยาม ลบหลู่ ทำลาย หรือบิดเบือนพระพุทธศาสนา

สังคมไทยมีหลักปฏิบัติและวิถีชีวิตอยู่บนหลักของพระพุทธศาสนา ซึ่งได้ยึดถือและปฏิบัติสืบต่อกันมาเป็นระยะเวลาอันยาวนาน หลักธรรมคำสอนและความเชื่อตลอดจนแนวปฏิบัติตนตามหลักศาสนาได้ซึมซาบอยู่กับวิถีชีวิตของคนไทยทุกคน จึงกล่าวได้ว่าสังคมไทยทุกระดับได้รับความเชื่อทางศาสนาเป็นแบบอย่างแห่งการดำเนินชีวิตจนก่อให้เกิดเป็นวัฒนธรรมขึ้นมา ความเข้าใจเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา ในฐานะเป็นรากฐานของวัฒนธรรม จึงกลายเป็นแบบแผนแนวทางแห่งความคิด และแบบแผนพิธีกรรมเกี่ยวกับความเชื่อและศรัทธาของชาวพุทธในชุมชน พระพุทธศาสนาจึงเป็นพื้นฐานพฤติกรรมของสังคมไทย นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีบทบาทและมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของต่างประเทศ คณะกรรมการเพื่อความก้าวหน้าทางศาสนาและจิตวิญญาณ ซึ่งเป็นผู้นำศาสนาว่า, 200 คน จากทุก ๆ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับจิตวิญญาณ ตั้งอยู่ที่เมืองเจนีวา ประเทศสวิสเซอร์แลนด์ ได้ลงมติให้รางวัล "ศาสนาที่ดีที่สุดในโลก" แก่สังคมชาวพุทธ และผู้แทน 34 ประเทศได้เสนอต่อที่ประชุมสมัชชา สหประชาชาติให้วันวิสาขบูชา เป็นวันสำคัญสากลของโลก จึงไม่แปลกใจเลยที่ชาวพุทธหรือเหล่าพุทธบริษัท 4 จะมีหน้าที่ปกป้องคุ้มครองพระศาสนาให้มั่นคง โดยปกป้องพระพุทธ พระธรรมและพระสงฆ์ รวมทั้งวัฒนธรรมให้คงไว้ตลอดไป

สรุป

หลักการและปฏิบัติการของชาวพุทธที่ตื้นนั้น, เป็นหลักการที่สามารถพิสูจน์ได้ด้วยการฝึกหรือการศึกษา และปฏิบัติตามได้ด้วยหลักธรรมขั้นพื้นฐานที่มนุษย์จะสามารถทำได้ ได้แก่ การปฏิบัติตามสังคาลสูตร ที่เรียกว่าคิหิณีย คือวินัยของคฤหัสถ์ ได้แก่ เว้นความชั่ว 14 ประการ แล้วเตรียมชีวิตด้วยการคบหาคนและจัดสรรทรัพย์ให้ดี แล้วก็ให้วิศ 6 พร้อมทั้งปฏิบัติตามหลักสังคหวัตถุ 4 การปฏิบัติตามหลักธรรมว่าด้วยศีลห้าเป็นการปฏิบัติที่เน้น

ด้านนอก หมายถึง การนำเอาข้อปฏิบัติห้าข้อมาใช้ให้เกิดประโยชน์แก่ชีวิต การทำให้พฤติกรรมของตนเจริญงอกงามขึ้นในความดีด้วยการควบคุมกายและวาจาให้อยู่ในความเรียบร้อยดีงาม ซึ่งให้ผล 3 ประการ คือความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม การดำเนินชีวิตที่เป็นสุขและมุ่งความสุขทางจิตวิญญาณ เมื่อวางฐานคืออย่างนี้แล้วก็ดำเนินชีวิตให้เข้าถึงจุดหมาย ทั้งในขั้นประโยชน์ที่ตามองเห็น ประโยชน์ที่เลยตามองเห็น และประโยชน์สูงสุดถึงสันติสุขและอิสรภาพของชีวิต จึงอาจกล่าวได้ว่า,คุณสมบัติของชาวพุทธตามหลักพระพุทธศาสนานั้น นอกจากจะมีหน้าที่ศึกษาเรียนรู้หลักธรรมคำสอน และปฏิบัติตามแล้วยังต้องช่วยกันปกป้องพระธรรมวินัยอีกด้วย

เอกสารอ้างอิง

- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. (2564). ศาสนาพุทธ. สืบค้น 1 ธันวาคม 2564, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/ศาสนาพุทธ>
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2538). *ปฏิบัติธรรมให้ถูกทาง* (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพฯ : มูลนิธิพุทธธรรม.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม* พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพฯ: เอส.อาร์. พรินติ้งส์ แมส โปรดัคส์.
- _____. (2548). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์* กรุงเทพฯ: เอส.อาร์.พรินติ้ง แมสโปรดักส์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2549). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.